

**Назаркіна Л.І.**старший викладач кафедри економіки та  
моделювання ринкових відносин**Завазальська А.В.**студентка 3 курсу напрямку підготовки «Фінанси і кредит»  
*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*

## **ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ АКТИВНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИМ БАНКОМ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

В умовах нестабільності, кризова ситуація, яка склалась у фінансовому секторі, викликана швидкими темпами зростання недовіри до банківських установ України, спонукала до виникнення проблем, що досить значно вплинули на здійснення ними активних операцій. Активні операції складають істотну частину банківських операцій і в діяльності банків мають одне з первинних значень, оскільки є операціями, що формують доходи банків, а отже їхні активи. Здійснюючи активні операції, банки розширюють ресурсну базу своїх клієнтів, дають змогу модернізувати їх виробництво та максимізувати прибуток, що в цілому позитивно впливає на економічний та соціальний розвиток держави.

Дослідження сутності поняття «активні операції» та оцінювання проблем здійснення активних операцій комерційним банком в умовах нестабільності висвітлено у багатьох роботах зарубіжних вчених: Дж. Еванс, Дж. Едвін Долан, Ф. Котлер, М. Портер, П. Роуз, Дж. Сінкі, Р. Сміт, А. та вітчизняних: А. Герасимович, А. Даниленко, О. Дзюблюк, К. Джукалідзе, І. Дугіна, О. Затварської, Р. Коцовська, С. Лаптев, А. Мороз, О. Петрук, М. Савлук та інші. Однак питання вдосконалення здійснення активних операцій комерційним банком в умовах нестабільності банківської системи України недостатньо вивчені на сучасному етапі розвитку національної економіки та потребує подальших досліджень.

Мета дослідження полягає у визначенні напрямів вдосконалення здійснення активних операцій комерційним банком в умовах нестабільності банківської системи України на основі вивчення теоретичних та оцінки практичних аспектів обраної проблематики.

Відповідно до методичних рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України, затверджених постановою Правління Національного банку України від 02.08.2004 № 361 – активні операції – це операції, спрямовані на розміщення та використання наявних у банку власних та залучених ресурсів з метою одержання прибутку при раціональному розподілі ризиків за окремими видами операцій та підтриманні необхідного рівня ліквідності [1].

Активні операції поділяють на кредитні, обліково-кредитні та інвестиційні. Між ними існує тісний взаємозв'язок. Ці операції є найбільш дохідними та разом з тим найбільш ризикованими, тому банки зобов'язані

підтримувати оптимальну структуру своїх активів і залежно від економічної ситуації змінювати її або на користь кредитів, або на користь інвестицій. На сьогоднішній день в Україні в структурі активних операцій банків переважають кредитні операції [3].

Кредитні операції полягають у проведенні комплексу дій, пов'язаних з наданням і погашенням банківських позичок. Банківське кредитування здійснюється відповідно до принципів строковості, цільового характеру, забезпеченості і платності кредиту. Кредити видаються тільки в межах наявних ресурсів, які має банк. Про кожний випадок надання позичальнику кредиту в розмірі, що перевищує 10% власного капіталу (великі кредити), комерційний банк повинен повідомити Національний банк України. Сукупна заборгованість за кредитами, за врахованими векселями та 100% суми позабалансових зобов'язань, виданих одному позичальнику, не може перевищувати 25% власних коштів комерційного банку [3].

Інвестиційні операції банків означають вкладення коштів у цінні папери підприємств (державних, колективних і приватних) на відносно тривалий період часу. Цінні папери можуть бути об'єктом банківських інвестицій за умов вільного обігу їх на фондовому ринку. Функції банківських інвестицій полягають у створенні вторинних резервів для задоволення потреби у коштах, яка виникає внаслідок вилучення клієнтами своїх вкладів, або надходження замовлень на позички, що перевищують наявні ресурси. Здійснюючи інвестиційні операції, банки мають на меті: додержання безпеки грошових коштів, забезпечення їх диверсифікації, доходу та ліквідності [3].

Одним із напрямів здійснення активних операцій комерційним банком в умовах нестабільності банківської системи країни України є формування ефективної кредитної політики. Отже, слід розглянути основні показники діяльності банків України за 01.01.2008-01.03.2015 роки (табл. 1).

Таблиця 1 - Основні показники діяльності банків України

№	Назва показника	Роки								
		01.01.08	01.01.09	01.01.10	01.01.11	01.01.12	01.01.13	01.01.14	01.01.15	01.03.15
I.	Активи банків	599 396	926 086	880 302	942 088	1 054 280	1 127 192	1 278 095	1 316 852	1 669 397
1.	Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	619 004	973 332	1 001 626	1 090 248	1 211 540	1 267 892	1 408 688	1 520 817	2 008 650
2.	Кредити надані з них:	485 368	792 244	747 348	755 030	825 320	815 327	911 402	1 006 358	1 309 228
2.1	кредити, що надані суб'єктам господарювання	276 184	472 584	474 991	508 288	580 907	609 202	698 777	802 582	1 047 521
2.2	кредити, надані фізичним особам	153 633	268 857	222 538	186 540	174 650	161 775	167 773	179 040	230 461
3.	Частка простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів, %	1.3	2.3	9.4	11.2	9.6	8.9	7.7	13.5	16.8
4.	Вкладення в цінні папери	28 693	40 610	39 335	83 559	87 719	96 340	138 287	168 928	210 951
5.	Резерви за активними операціями банків	20 188	48 409	122 433	148 839	157 907	141 319	131 252	204 931	340 203

Відповідно до табл.1, ми спостерігаємо, що з кожним роком кредити, які надаються, зростають, але між 2009 р. і 2010 р. відбувається спад об'єму кредитів. Це може бути спричинено невисокою якістю робочих активів, включаючи значний обсяг і питому вагу простроченої заборгованості, тому однією з проблем кредитування є зростання простроченої заборгованості за кредитами в період з 2008 р. по 2011 р., причинами можуть бути неплатоспроможність клієнтів, неефективна кредитна політика.

У 2011-2014 роках відбувається зниження заборгованості, що можна пояснити покращенням економіки в країні за допомогою відновлення кредитування реального сектору економіки, зокрема, є позитивним для розвитку банківської системи в цілому. Разом з тим, необхідно дати оцінку основним проблемам здійснення активних операцій банківськими установами, що негативно впливають на розвиток банківської діяльності в сучасних умовах.

Перспективними напрямками розвитку здійснення активних операцій комерційним банком в Україні, можна відзначити такі:

- удосконалення технологій активних операцій торгово-посередницьких підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності;
- розширення спектра суб'єктів використання активних операцій;
- визначення пріоритетних напрямків активних операцій підприємствам;
- створення умов для розширення спектра електронних банківських технологій і електронних послуг;
- підвищення рівня надійності банківських автоматизованих систем, їх резервування;
- розвиток нових видів банківських послуг і нових сегментів фінансового ринку, орієнтованих на широке коло юридичних і фізичних осіб – клієнтів банків [4].

Таким чином, нестабільність банківської системи України на пряму пов'язана з теперішніми реаліями і змінами, які відбуваються у національній економіці і в світі загалом. Насамперед, це зумовлено через високі процентні ставки на кредити, девальвацію національної грошової одиниці, через зниження купівельної спроможності населення; зменшення довіри до банків; зростання вартості придбання товарів в кредит. Тому, на нашу думку, для забезпечення ефективності здійснення активних операцій комерційним банком в умовах нестабільності банківської системи України необхідно моніторити рівень та покращувати капіталізацію банку, шляхом залучення довгострокових депозитів від населення і суб'єктів господарювання; зміцнювати довіру до банківської системи з боку вкладників та інвесторів; забезпечити збереження якості кредитного портфеля банку.

### **Література:**

1. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України: Постанова №361 від 02.08.2004 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Васильченко З. М. «Фінансова нестабільність та її вплив на процес управління кредитним портфелем у банківських установах України» / З. М. Васильченко, О. А. Терещенко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики . – 2013. – Вип. 2. – С. 12–23.

3. Прасолова С.П. Банківські операції.: навч. посібник. / С.П. Прасолова – К.: Центр навчальної літератури, 2013. – 568с.

4. Хорошенюк І.І. Сучасна проблематика здійснення активних операцій комерційними банками в Україні // І.І. Хорошенюк – Буковинський державний фінансово-економічний університет. – 2014.

**Назаркіна Л.І.**

старший викладач кафедри економіки  
та моделювання ринкових відносин

**Вознюк Ю.О.**

студентка 4 курсу напрямку підготовки «Фінанси і кредит»  
Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова

## **РОЛЬ ФІНАНСОВИХ КОНГЛОМЕРАТІВ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ**

Становлення та розвиток багатьох різних фінансових інститутів відіграють дуже важливу роль для національної та міжнародної економіки. Саме їх розвиток обумовив виникнення фінансових посередників які стають необхідними для страхового, інвестиційного та банківського секторів. В процесі розвитку цих посередників їх структура змінюється від страхових організацій, до інтегрованих посередників, тобто фінансових конгломератів. І саме ці зміни обумовлюють необхідність аналізу, узагальнення тенденцій розвитку і функціонування фінансових посередників на страховому ринку України.

Останнім часом дуже активно вивчається функціонування фінансових конгломератів на страховому ринку України, такими вченими як: Єрмошенко А., Клапківа Ю., Кльоби Л., Паращак О., Реверчука С., Козьменко О., Тринчука В., Школьник І., Левіна Р., Лейвена Л., Моррісона А., Халфа Х., Власенкової Ю., Кузнецової Н., Міркіна Я., Чернової Г., Мандрика Р.

Метою роботи є дослідження організаційних та концептуальних засад впливу фінансових конгломератів на страховому ринку України.

Фінансовий конгломерат – це організація контра об'єднує, групу компаній які пов'язані спільним або взаємним контролем і включають в себе банківські та небанківські установи, які функціонують у секторах: страховому, банківському та інвестиційному. Також, поняття «фінансовий конгломерат» пов'язують з поняттям «корпоративна диверсифікація», тобто руйнування усіх кордонів між страховим, банківським та інвестиційними ринками, і створення